

August Varenius

**Chaggaeus Messiae, Gloriam templi secundi, Propheta Magnificus Et Status Reip.
pacis tempore firmandi consultor divinißimus analytice & elenchtice contra
Rabbibinos, maxime Don-Izchak Abarbinelem expositus**

Rostochii: Kilius, 1650

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn772392498>

Druck Freier Zugang

R. U. Med. 1650

Varenius, August

Uragg. I

CHAGGÆUS ⁷¹

Mesiæ, GLORIÆ templi

secundi, Propheta Ma-

gnificus

Et

*Status Reip. pacis tempore firmândi consultor
divinissimus*

analyticè & elencticè contra Rabbi-
binos, maximè Don-Izehak Abarbinem
expositus.

*Accessit de Sceptro Judæorum Disquisitio Acade-
mica et professio ad Serenissimũ
Cimbriarum Ducem*

Ab

AUGUSTO VARENIO,

SS, THEOL, D, Hebraicorum in Univ. Rost,
Prof. publ.

✽ (O) ✽

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILLI, Acad, Typogr.

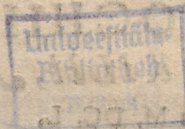
Anno M, DC, L,

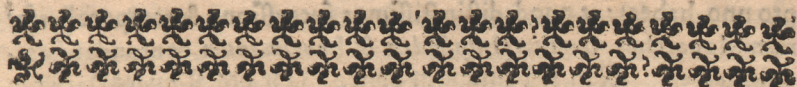
D 32

Serenissimo ac Celsissimo Principi
ac Domino
DN. FRIDERICO
Hæredi Norwegiæ
D U C I
Sleswici, Holsat. Stormar. Dithmars.
Comiti
in
Oldenburg & Delmenhorst
Principi

*Sapientissimo, & orthodoxâ pietate literarum
ac literatorum amore celebratissimo*

**DOMINO MEO CLEMEN-
TISSIMO.**

Serenissime ac Celsissime Princeps ac
Domine, Domine clementissime,

Nter nobilissima & sanctissima Excellen-
tium ingeniorum gymnasia in Pandectis sacrosan-
ctis eminet facile illa de *Templo secundo LXX. hebdom.*
Danielis principio, & *Judaorum septro* materia, ejus-
demq; הגבלה. determinatione chronologico-hi-
storica. Ut verbo saltem priores cōtroversias tangam,
Petavius Jesuita, celebratissimum in Chaggæo & Esrà characterem, *An-*
ni secundi Darij ponit in Period. Jul. 4194, *Lutherus* 4222. *Scaliger* 4290.
sic LXX. hebdomadum Danielis principium *Lutherus* & *Scaliger* refer-
runt in secundum illum quem diximus Darij annum: at *Petavius* in 4259.
sic *Lutherus* à Cyro ad annum 2. Darij illius ponit annos 46. *Petavius*
18. *Scaliger* 107. annos: sic terminus ad quem LXX. hebdom. Danielis, à
Scaligero ponitur βδέλυγμα ἐρημώσεως quando על כנה שקוצים
משיח ל. *præfectus* alii *abominabilibus desolator* Titus Vespasianus
fecit קסטף עיר וקדש קק atq; adeò period. Jul. 4783. *Petavius* 4748.
Lutherus quidem ponit annum 4752 ex illà hypothesi quod annus passio-
nis sit in Sabbato LXX. primus: at ex hypothesi Darij *Hystaspidis* cujus
anno 2. ponit terminum A quo LXX. hebd. Daniel. esset Annus 4684.
Equidem quid errantis sententiæ πῶτον ψεῦδος fuerit, quis concilian-
di modus esse possit, non obscurum esse potest. Supponit *Petavius*,
Darium illum, cujus anno secundo abruptis, quæ hætenus desperatum
opus fecerant, obstaculis feliciter suscepta est *Templi secundi* instaura-
tio, fuisse *Hystaspidem*: illum autem, sub quo exijת להשיב ולבנות
דבר משיח ער משיח נגר quod LXX. *Septiman. Danielis* statuitur
initium, fuisse *Artaxerxem Longimanum* adeoq; distinctum statuit termin-
num A quo partim *metu nimia etatis* Serubabelis: partim ex necessitate
includendæ *passionis Messie* in LX X. hebdomadibus Danielis. *Lutherus*
autem hætenus quidem rectè, quod annum secundum Darij ab Esrà &
Chaggæo signanter expressum & primum in LXX. *Schmitoth* Danielis

pro uno habeat; at quod distinctissimos successione & tempore Persarum Monarchas *Darium Hytaspidem & Longimanum* confundat (ita enim habet: Man soll anfangen vom 2 Jahr des Königes Darij der Langehande hieß) quod utrobique terminum A quo in 2. Anno Darij (qui non alius Luthero quam Hytaspis Filius esse potest) ponat, atque per accuratam subductionem juxta illam hypothese in illud דַרְיָוֹן מֵרַחֵם ex LXX. hebd. Danielis excludat (quod tamen includendum ipse recte judicat) quod inter 1. annum Cyri Monarchicæ imperantis & secundum Darij Hytaspidis 46. annos ponat, ut $\text{ἰσοπέδιον ἀμάρτημα}$ nobis improbatur; quod si autem *Artaxerxem Longimanum* intelligat, nec nomen nec *annus Darii secundus* nec 46. anni, quos à Cyro numeravit ad hunc *Longimanum*, historię convenient, probabilior tamen sententia erit, atque adeo in Petavianam resolvetur quæ Annum 20. Artaxerxis 4259. in per. Jul. numerat, quæ ratione si addantur LXX. annorum Sabbata Danielis, ultimus annus tum juxta Lutherum, tum juxta Petavium in 4748. Per. Jul. incidit. At juxta *Scaligerum* in annum 4783. Et sic evidens est conciliatio: Annus secundus *Darij Nothi* Scaligero est in celeberrimâ period. Jul. 4290. *Petavio* 4292. *Scaliger* annum 4290. pro primo & Templi secundi & LXX. hebd. Danielis 490. annorum ponit: *Petavio* jam 33. annos ante secundum Darij Nothi vel 31. ante 4290. *Scaligeri* supponit. *Scaliger* ex hypothese singularis $\text{הַצֵּר הַשְּׁבִיעִי}$ Dan. 9. v. ult. addit ad 490. annos qui sunt LXX. septim. Danielis $3\frac{1}{2}$ annos: quos excludit *Petavio*, idque non male: his autem abstractis Scaligero terminus ad quem LXX. hebd. erit 4780. Per. Jul. *Petavio* 4749. quibus si addas 31. annos quibus in termino A quo ex supposito Hytaspidis anticipabat *Petavio*, utrobique Terminus ad quem erit Per. Jul. 4780. annus. Dubium autem nullum est, quin eum δραδονξῆς Monarcharum Persæ Biblicæ in libris *Esa & Danielis* expressâ accuratè conveniat Scaligeriana & longissimè abeat Petaviana, inani metu ordinem Spiritus S: historicum in successione Persæ Monarcharum turbando, illam peculiarem purpuræ *Darij Nothi & Artaxerxi Mnemonis* (quorum pro exadificandâ domo Domini diplomata majestatis pariter ac pietatis plenissima Babylonico sermone apud Esram expressâ peculiari recordatione ad omnium Regum & Principum exempla dignatus est Spiritus S.) venerationem Hytaspidi & Artaxerxi Longimano, impiis Regibus & per

contra

contraria rescripta *opus domus Domini* interurbantibus vendicando, & sanctos Heroes illa debita præcleris in Ecclesiâ meritis, memoriâ spoliando, impios econtra Reges Ecclesiæ hostes alienis meritis elevando vid. Dan. 11. 2. Efr. 4. 5. 6. 7. 23. 24. c. 5. 1. 2. & c. 6. max. v. 7. 8. 9. 10. 11. 14. 15. c. 7. 11. 20. 21. &c. ad f. usq; sed satis pro instituturione de *Anno Darij secundo*, & templi secundi feliciter instaurati primo. Judæorum enim in Chronologiâ historicâ templi II. & Imperij Persici cressam ignorantiam examine judicamus indignam, quale est illud $\omega\gamma\delta\sigma\delta\omicron\gamma\omicron\nu$ quo subtractis de 490. annis hebdom. Danielis, annis LXX. durationem templi secundi statuunt 420. annorum, contra evidentiam chronologiæ, quæ à sexto anno Darij, quo templum secundum stetit $\square\text{לשנת}\square\text{בן}$ ad $\pi\alpha\nu\omicron\lambda\epsilon\theta\epsilon\iota\alpha\nu$ supremam 486. annos numerat conf. charact. Efr. 6. 15. Liceat mihi, Serenissime Princeps, de *Sceptro Judæorum*, argumento non minus illustri, & augustæ Regum principumq; purpuræ convenienti, prolixius apud te præfari, cumq; in illo inter se digladiantur Illustris Annalium Scriptores *Cardinalis Baronius*, & *Jesuita Petavius*, à quorum partibus totius fermè antiquitatis & universitatis stat consensus, illorum sententias, tuâ veniâ altius repetitâ historiâ, examinare. Fuisse Judam, Jacobi ex Leâ filium, quarto loco genitum constat ex Genes. 29. v. ult. at eundem per translationem *potentioris* primogenituræ *principalitatis* ejusdemq; successoriæ, s. politicæ dignitatis, quam מלכות Chaldæus dicit, juribus & excellentiâ primogeniti donatum fuisse constat ex *Rubenis degradatione* Gen. 49. v. 4. ex *solemni Juda* in illam dignitatem *Inauguratione* v. 8 *ex publicâ Spiritus S. contestatione* 1. Chr. c. 5. 2. Stat ergò ad lectum Patris Juda terno coronandus sceptro, (*sumimus jam vocem in illâ latitudine, quâ LXX.*) uno *tribulû dignitatû*: secundo *eminenti primogeniti politica potestati*, qua illum cæteri fratres, eorumq; filij *totâ corporû prostratione* veneraturi erant, (atq; ad hunc gradum eminentis dignitatis primogenituræ respiciunt magnifica verborum, ipsiusq; pronuntiationis pondera in v. 8. quem pulcherrimè Magnus Lutherus reddidit: *Juda; Du bist / dich werden deine Brüder loben / deine Hand wird deinen Feinden auff dem Hals seyn / für dir werden deines Vaters Kinder sich neigen* / quæ posterior formula erat Jacobo $\pi\alpha\tau\epsilon\rho\sigma\mu\epsilon\gamma\delta\omicron\tau\text{C}$, & in collationibus jurium primogenituræ, solemnis vid. Gen. 27. 28. 29.) *tertio regia majestati*, ad quod

sceptrum gradibus opus erat, opus animo & pectore Leonino, estq; illud ipsū quod formaliter & primariò, non excluso tribuli sceptro, intendit & ante Schiloh. non recessurum dicit Patriarcha Θεόπνευστος, ante quod non nisi sub Davide instauratum, tribus Juda per 410. annos sub Mose, iudicibus, ipsoq; Saule habuit superioritatem præ reliquis tribubus & uti virtutis bellicæ: ita dignitatis politicæ aliquam excellentiam in castris ambulatoriis, in expeditionibus bellicis, in tribuum comitiis: scilicet in expeditionibus & ordinationibus castrensibus, ad primum buccinæ sacerdotalis יהויהו movebantur, & tria reliqua Israelis castra antecedebant cum suo vexillifero castra JUDA eademq; in stationibus spectabant Solem orientem vid. Lex de castris Israel. & buccin. Num. cap 2. item c. 10. sic sublato ex mortalibus JOSUA responsum consulentibus Israelitis redditur: JUDA primas ascendet (contra Cananæos &c. Jud. 1. 1. qui etiam ab invictissimâ & robustissimâ hætenus gente Cananæa victricia tropæa repulit, & 70. Regum Regem Adonibesek triumfatum, digno tyrannide supplicio affecit. Atq; ita sub Aristocratiâ Reip. Israelis ordinariâ, principalitatem obtinuit tribus JUDA & tam hostibus terribilis, quàm fratribus. s. reliquis tribubus venerabilis fuit, adimpletumq; id quod Jacobus prædixerat: Deine Haub wird deinen Feinden auff dem Halse seyn: Für dir werden deines Vaters Kinde sich neigen. Sed per hæc fortitudinis bellicæ instrumenta ad eminentiorem gloriam potentiam & tertij sceptrij majesticæ exercitium sub Davide sanctissimo & bellicosissimo Rege, Syrorum, Idumæorum, aliorumq; barbarorum Domitore inclato ascendit JUDA suamq; tribum fecit βασιλικήν, eratq; hic quasi consummata tribus JUDA adolescentia & florida juvenis per annos 40. ad quod grande decus JUDA ejusq; gradus respexit Jacobus in v. 9. Capulus Leonis est JUDA: à rapinâ, mi filij, ascendes vel uti Lutherus noster: Juda ist ein junger Löwe/du bist hoch kommen mein Sohn/ durch grosse Sieg. Quam gloriosam sceptri adolescentiam excepit ætas virili & robusta maturitas sub Regum miraculo Salomone & Rehabeamo per 57. annos, in quibus non jam amplius צור אררה יהויהו: sed animosus consumatiq; roboris Leo fuit qui aliis bestiis per multa virtutis & ferociæ documenta terribilis & satur prædæ, securus, lætusq; laborum in terra procumbit, nec laceissentem metuit: atq; ad hanc ακμήν JUDA respexit sanctissimus Vates in verbis quæ proximè sequuntur:

sequuntur: וְקִיָּמנוּ וְכִלְכִּילָה מִן כְּאֲרֻדֵי i. e. *incubavit se, procubuit instar leonū adulti & Veterani, quū excitabit eum?* quæ eminentia & anius sceptri in Israel magnificētia licet per Apostasiam X. tribuum, quarum regnum à conditore Jeroboamo iestauratum per 254. annos ad Hoseam usq; inter varia fortunæ & miseriz spectacula steterat, debilitata fuerit, in ipsâ tamen tribu Juda, Beniaminis conjunctione firmata, ipsaq; Davidis posteritate rursus eminuit & Schebet & Mehokek, & per 20. Regum & 370. & ultra atq; adeò à Davide per 470. annorum successionem variâ *majestatis* apparentiâ eminuit: neq; enim post *Apostasiam X. tribuum* sceptri Juda sublimem majestatem desuisse, vel ipsam Regum JUDA potestatem planè fractam esse, docent vel solæ expeditiones bellicæ, docet unus *Asa* Rex Juda qui Zaram Æthiopum Tyrannum cum *decies centenis milibus militum* ac 300. falcatis curribus irrumpentem interneccione delevit, qui semper *quingies & octuaginta centena milia* fortissimorum militum in armis habuit; docet *Ihosaphat*, Rex pietate, legibus triumphis & opibus illustris, qui solâ religionis curâ multas gentes sibi tributarias fecit, qui pro solâ guardiâ regni prædianorum, *undecies centena sexagena milia* aluit, quod pro angustiis illius regni, nisi in annalibus (2. Par. 14. & 17.) esset, fabula foret. Meretur historiz dignitas, ejusdemq; & chronologiz circa *posteros Josia* multiplex difficultas peculiarem status Judaici post Josiam recordationem, & quorundam quæ inexplicabilia nonnemini videri poterant conciliationem. Josiæ ergò sanctissimi Regis quatuor recensentur liberi *Jochanan, Ihoiakim, Sedekias & Sellum* ex quibus post Patrem regnavisse *Sellum*, testis est Jeremias c. 22. 11. qui proinde est ipse *Joachasus* qui Josiæ successisse, & post semestrem regimen à *Necho* Tyranno Ægyptiaco solto ejectus in Ægyptum abductus, constituto ab Ægyptio successore *JHOIAKIM* vel *ELIAKIM*, refertur. Sublato ergò *Joachaso*, qui contra successionis & generationis ordinem majoribus natu fratribus populari, uti conijcere licet, factione antepositus erat, surrogatus *Ihoiakim*, anno Per. Jul. juxta Petav. 4104. Hujus Ihoiakini anno tertio vel ineunte 4. Babyloniz Rex *Nebucadnezar* *Nechonem* Ægypti Regem universæ tum Syriæ Dominum ingenti prælio superavit, eoque profligato, totam Syriam Pelusium usq; subegit. Scilicet *Nabopolassar* audita rebellione Ægypti misit eò filium cum regio imperio & exercitu, à quo tempore confurgit initium *Nebucadnezaris* cum Patre regnan.

regnantis, unde conciliantur anni Nebucadnezaris, quos alij 30. alij 43.
 ponunt: scilicet 13. regnant cum Patre, solus 30. cui convenit observa-
 tio, quod annus capti Jechoniae fuerit 26tus *in thronismi Nabopolassaris*:
 mortuus autem est *Nabopolassar* anno quinto deportati *Jechoniae*: jam,
 quin annus capti Jechoniae fuerit undecimus Jehoiakimi, & octavus
 Nebucadnezaris, per expressos text. 2. Reg. 24. 12. Jer. 52. 28. dubium
 esse non potest, atq; adeo infallibiliter concluditur annus mortis *Nabo-*
pollassaris, ejusdemq; regni 30. fuit regni *Nebucadnezari* 13. primus au-
 tem annus Nebucadnez. purè Monarchicus fuit regni decimus quartus.
 Illo e. anno regni Nebucadn. primo, Ihoiak. autem 4to (ita expresse
 definit Spiritus S. Jer. 25. 1.) devictus Necho, subjecta Babyloniae Aegy-
 ptus, Judæa barbaro hostiliq; turmarum Babyloniarum transitu foede
 vastata, & ab Aegypto, ad quem velut tutelarem Deum, regniac maxime
 Regis Ihoiakimi, beneficium agnoscentis, erat pertinax respectus, deser-
 ta, quod juveni Imperatori Nebucadnezari in præsens supplicij satis vi-
 debatur: neq; alia hæcenus *inclinatio sceptri* fuit: qui enim ante hæc
 expeditionem Ihoiakimum à Nebucadnezare in Babel abductum inde
 iterum dimissum statuunt, quæ Pererij est sententia, malè ex c. 2. Dan. 1.
 & 2. Chron. 36. 6. probata, atq; adeo ibi jam ponunt abductionem Da-
 nielis, in irremeabilem Labyrinthum per expressos Script. textus sese
 conjiciunt, At cum res novas moliretur Aegyptius, nec foedus sociale,
 bellicum in Babylonium recusaret Ihoiakim Rex amicus, in utrumq;
 missus Nebucadnezar, anno sui cum Patre regni, quarto: Ihoiakimi
 7tmo elapso & ineunte octavo (vid. Jer. 46. 2. 3. 2. Reg 27. 7.) hunc ad
 tributa compulit, & regnum JUDA velut *feudum ligium* Monarchiæ Ba-
 byloniæ subjecit: Inde ergo Babylonio tributarius Ihoiakim *וידי*
עבר שלוש שנים ut expresse Spiritus S. Erwardshym unter-
 thänig drey Jahr. 2. Reg. 24. 2. sc. tertio anno, vel sua sponte, vel A-
 gyptij sollicitatione rebellis factus ultimò in se armavit Nebucadneza-
 rem, qui proinde anno sui regni labente, 8. ineunte, Ihoiakimi autem
 11. (confer 2. Reg. 24. 12. Jer. 52. 28.) ineunte, hunc, eodemq; anno
Jechoniam post trimestre & decennij regnum sponte se deditem 2. Chr.
 36. 9. in Babylonem abduxit & LXX annor. captivitatis initium fecit.
 surrogato *Zedekia*, cujus auno 6to, moriente *Nabopolassare* jam *ὄντως*
 Monarcha *Nebucadnezar* in eundem rebellem & decennij Regem mo-
 vit,

terabili spectaculo II. ineunte abduxit, qui casus *Sedekia* conti-
 anno 19. regnantis, & anno 6. Monarchicè imperantis Nebucadne-
 zaris, quâ ratione consonat supputationi nostræ 2. Reg. 25. 7. 8. 9. Sed &
 Chronologia sacra, in quâ circa hos *Jossia* posteros miserè à Petavio Pere-
 rio & plurimis erratum fuisse & manifestas contradictiones, nodosq;
 inexplicabiles introductos animadvertimus: quibus hoc unum saltem
 argumentum opponimus: *ultimus Jebojak. annus fuit à feudo Babylonico*
tertius: ultimus Jebojak: annus fuit à primo regno II. E. annus à primo
regno II. est tertius (à feudo sc. Babylonico, unde *aram* sumit Daniel
 c. 1. 1.) nec quicquam locus Daniel. c. 2. 1. si annum secundum Nebu-
 cadnez. vel à casu Ihoiakimi, vel à casu Sedechiæ, vel à principio Monar-
 chicè post mortem Patris, imperantis Nebucadnezaris arcessas, evidentè
 conciliationi obstare poterit. Sed in intricatissimâ controversiâ hæc ad
 usq; celebratissimas deportati Jechoniæ, qui fuit 3349. & casus Sedekia,
 qui fuit 3360. anno, epochas dicta sumto. Magna quidem, fate-
 mur, *sceptri Judaici* perturbatio & quædam quasi metamorphosis:
 neq; tamen hæcenus recessit *Seebet de Jhuda*, imò nec recede-
 re potuit, licet ingentibus bellorum tumultibus toties afflictum fuerit,
Immanuele pro domo Davidicâ, ex quâ in plenitudine temporis nasci de-
 bebat, vigilante, ipsoq; Deo nascendum ex virgine Emmanuelem, fun-
 damentum non eradicandi stemmatis Davidici & *sceptri Judaici* ponentè
 te *Esaia* c. 7. & 2. Chr. 21. 7. Licet autem animadvertere, post subactum
 Samaritæ regnum, superavisse in ipsâ Israelis terrâ ex deportatis tribubus
 satis multos, nec nomen & rationem tribulem *τῷ Δαδενὰ φύλου*
 planè defuisse, quod ex *Chiskia* legatione & reliquiarum Israelis sev,
 10. tribuum ad solemnia Paschalia invitatione, confer 2, Chr, 30. 6. 10.
 11. & 18. c. 31. 1. liquidò constat. Regnum e. Ephraim desit: Judæ sce-
 trum totalitèr ante ἀναπλήν ἐξ ὕψους nec recedere potuit, nec
 in ipsâ captivitate Babylonica planè ab hæc tribu recessit, Deo quippe
 per Prophetas illam migrationem ex jure summi Imperij Monarchici,
 quod in Nebucadnezare oecumenicum in homines paritèr ac bestias im-
 perabat *Jerem.* 27. 5. 6. 7. 8. imperante, ipsis Judæis jam ante illam
μετοικεσίαν Babylonis, reditum, specificato quoq; temporis caracte-
 re, prædicente, & post 70. annos, in quibus non obscura aliquando sub
Jechoniâ, Redaiab, Seebatiels habuit spectacula, sceptrum & Mehokek

B

120

in ipsa JUDÆA per *μακεδονικων* omnium Regum & Du-
 lis Serubabelem ad Invidiam Samaritanorum redinflaurante, quæ
 Serubabelem 10. ordine exceperunt *Dominatores*, Ducali titulo, ac Re-
 giâ potestate imperantes, sub Monarchiâ maximè secundâ, cujus Imp-
Darium Notum Artaxerxem Mnemonem & successores facilimos & mu-
 nificentissimos experti sunt Judæi reducees & scriptro & templo jam in-
 signes. Atq; in hac successione Srubabelis posterorum quos omnes ex
 tribu Juda & domo Davidicâ fuisse indubitatum est, stetit Schebee-
 per 4. secula, longeq; ultra pugnam ἐν Γαυγαμήλοις à quâ
 gesta anno *Nabonass. 417. 6. Non. octobr.* incipit τῷ κερρατοφόρου
 imperium Asiaticum, adusq; *Hassamonæorum* stirpem, ubi a tate, quæ
 post βασιλικὴν fuit ἡγεμονικὴ excepit δεξιερπηκὴ, quæ à JUDA
 primo stirpis *Hassmonas* Pontifice cœpit anno V. c. 591. Mundi 3820. desit
 A. M. 3946. anno V. c. 717. duravit 126. annos, in quibus ut plurimum
sceptri & sacerdotij, nō tamen sine ejus insigni inclinatione, fuit conjugium.
 At hic jam funus sceptri Judaici frequentibus Libitioariis patatur.
Affamonaos igitur illos, penes quos fuit summa rerum adusq; Herodem
 ex genere *sacerdotali & tribu Levi* fuisse, dubium est nullum: nec sermè
 contradicere possumus opinioni vulgari *Lyrani, Burgensis, Abulensis*, il-
 los licito *sedere nuptiarum conjunctos fuisse tribui JUDA, ipsiq; Davidis*
familia, & ita quodammodo materno genere tribum Juda contigisse: nullo
 enim alio jure tribui, Leviticæ licitum fuisset unâ cum sacerdotio absq;
 Tyrannidis labe regnum sibi vindicare: interim *maternum genus apud*
Judeos tantum fuisse, ut ex eo tantum censeretur, cujus hic vel ille sit tribus,
 nondum videmus, recteq; contra *Baronium* infert *Petavius*: si materna
 stirps sufficit ad demonstrandam *tribum Juda*, regnumq; illi tribui alli-
 gatam E. jam qui maternam ex stirpe Leviticâ accepit originem, ad tri-
 bum quoq; Levi pertinebit: sibiq; Leviticæ & sacerdotales functiones
 vindicare poterit, & sic ipsa *Maria* ex tribu Levi: *Christus* autem *sacerdos*
secundam ordinem Aaroni esset: περιόδηλον δὲ ὅτι ἐξ Ἰσραὴλ ἀνατέταλκεν
ὁ κύριος ἡμῶν εἰς ἣν φυλὴν οὐδὲν παρὰ ἱερωσύνης Μωϋσῆς ἐλαλήσεν,
καὶ ἀφ' ἧς οὐδεὶς περιέτελλε τῷ θυσιαστηρίῳ ad Hebr. c. 7. 13. ita
 ergo hic procedimus ut nec cum *Baronio*, nec cum *Petavio* per omnia
 sentire possimus. Concedimus *Hassmonæos* tribu Levitas, & ejus jure
 Pontifices summos: jure a. materni generis, quo tribum JUDA contige-
 runt,

annos fundus erat, vendicatus: Aristobulus II. cum duobus filiis
perato Hierosolymis tributo, datoq; provinciæ præfide, abductus, &
le quidem à I. Cæs. veneno est sublatus: filiorum autem uterq; custo-
dia elapsus, & *Alexander* quidem post ejectum denuò à sacerdotio Hir-
canum: Sed à Gabinio restitutum, à Scipione jussu M. Pompeij secu-
ri est percussus: *Antigonus* autem cum iterum miserabilem Hircanum
summo sacerdotio dejecisset, & auribus mutilatum patrum Parthis,
quos 1000. talentorum pactione in Judæam attraxerat abducendum,
dedisset, sibiq; Regnum ad majorem ignominiam vendicasset, jussu An-
tonij cruci alligatus, foetibus cæsus, inde securi est percussus: qui juxta
Baronium fuerit *ultimus Regum Judææ*: atq; hinc iterum *nova sceptri inclina-
tio*, ejusdemq; de familiâ tribus Judæa in alienam *translatio*. Successit
enim *Herodes Idumæus* Olymp. i. B. 124. qui ex Galilææ & τῆς κοίτης
Συρίας procuratore anno Jul. 6. Judææ Rex à Senatu Rom. factus post
biennij bellum cum *Antigono* Hierosolyma cepit Anno Jul. 9. Ol-
185. A. M. 2. P. 3947. & inde regio titulo Judæam per 34. annos admini-
stravit, crudelissimus, Maritus, Pater, Rex, parricida infantiumq; carni-
fex: quo mortuo sceptrum JUDÆA sed Tetrarchæ titulo obtinuit Arche-
laus per 9. annos: quo relegato successerunt procuratores cæsaris, Ju-
dæaq; Syriæ est adjuncta, in quam post Archelaum primi sunt ingressi
Quirinus & Coponius: unde est quod tempore passionis Christi suum Ju-
dæa procuratorem habuerit, non item Galilæa, quæ Herodiæ & Philippo Te-
trarchis paruit: at sub Cajo Herodis ex Aristobulo nepotem Agrippam
Regem accepit, qui *Herode Antipa* Lugdunum relegato, Galilææ aliisq;
Tetrarchis auctus regnum Herodis in lacinias divisum ex asse primus
possedit, additâ quoq; Samariâ: atq; hoc in tribunali Cæsareæ divinitus
tacto, & post 7. annos sublato Judæa contributa est Syriæ, cui addita
sceptrum quod fractum videri poterat, in ipsos Romanos majori vi an-
te funus instans exseruit, *Cestum Gallum* Syriæ Legatum Anno Neron.
12. Christi 65. mens. Novembr. interneceione deleto exercitu, in fugam
egit & variâ fortunâ, nec sine legionum grandi multaq; ruinâ pro suo
Schevet vendicandò ultimò, sub Duce etiam JOSEPHO, bella ges-
sit, fueruntq; sicut in jam morituro: ita in sceptro Judaico jam
planè interituro plurimi victoriæ & fortunæ lus, usq; dum capto JO-
SEPHO, subactâ Galilæâ ac Judæa, caput gentis Hierosolyma anno
Christi LXX. Aug. die 5. & Sept. 1. *Vespasianus* expugnavit Templum.
succen;

... ait, omnemq; Jurisdictionem, Sceptum & Mebokek auferendū,
 incip Judæorum finem imposuit cum jam ante 69 annos SCHILO H
 venisset, & ante 36. pro salute generis humani passus & mortuus esset: sed
 & post resurrectionem ad dexteram Patris gloriose ascendisset. Ex hac histo-
 ricā *Ἀποδοχῆ* apparent IIX. cardines & insignes politix Judaicæ paro-
 xyismi I. Apostasia X. tribuum. 2. deportatio Babylonica. 3. Status post Ba-
 bylonicus ante Hasmonæos. 4. Successio Hasmonæorum. 5. Prima Judæo-
 rum per arma Magni Pompeij subiectio. 6. Herodū alienigenæ successio.
 7. Mors Agrippæ Regum ultimi quæ contigit Anno Christi 45 & status excus-
 si Romanorum jugi turbulentus & bellicus p. 20. annos. 8. *עיר יק
 הושב* l. *πρωλε* *Ἰσραήλ* genti & urbis per Tit. Vespas. Quæritur jam, ubi
 sceptum à Jacobo prædictum recesserit. A Baronio ponitur character
 VI. Herodis: cessavit, inquit, penitus sceptum Juda, quando Herodes Idu-
 mæus gentiliū homo, postea profelytus Judæorum regnum cepit, neq; re-
 gnum modò: verum etiam sacerdotium ex familiâ Hasmonæorum ad Ana-
 netum ignobilem Judæum à Babylone accersitum, suis translatum. At quic-
 quid sit de sacerdotio, non facimus cum Baronio, quod 1. supponit in Va-
 ticinio Jacobæo primariò prædici non interruptam Regum s. persona-
 rum ex tribu Judâ successionem, atq; inde 2. à mutatione Persona Domi-
 wanti concludit ad totalem recessionem sceptri: adeoq; 3. inter Sche-
 bet ablatum & Schilob natum ponit 34. annorum intervallum. Sanè
 nec Imperantium extranea successio, nec regni alicujus sub potentiore
 maximè Monarchico subiectio, & superior jurisdictione, statim sceptum
 evertit, & regni formam titulumq; tollit: nec quod ad ruinam inclinat,
 epidemius morbis cladibusq; agrum, aliq. vix corpus Reip. repræsentat,
 propterea regnum & Schebet esse statim desinit: testis est omnium regno-
 rum quæ orbis habuit & habet universitas. Fuerit ergò Herodes Idu-
 mæus Jos. l. 14. c. 2. quanquam id neget apud Eusebium, Africanus
 l. 1. hist. c. 7. quem tamen fuisse natum esse ex parentibus legem
 amplexū, ipsumq; profelytum aliquando externâ specie religiosissimum,
 constat, non unum Herodem Jacobi prophetia respexit, non propter
 unum Regem Idumæum genere, statim tota Resp. Judæorum eversa fuit.
 Quin, si suppositum Baronianum sibi constaret, nec in hac ultimâ Dyna-
 stia Regni JUDA planè excluderetur tribus illa. Mariamne sanè conjux
 Herodū & Regina, Hircani Assamonæi Pontificis neptis erat: Agrippæ
 Aristobuli Filius, Mariamnis nepos, Hircani Assamonæi pronepos erat,
 & ita

& ita hic respectus ad tribum Juda per genus Hasmonæorum da-
 rat, uti in superioribus Hasmonæis, ex quorum stirpe maternâ Re-
 adusq; Vespasianum Imperatorem perferaverunt: sub quo afflictum,
 toties & labefactatum recessit à tribu Judâ sceptrum, desitq; pla-
 ne Resp. Judæorum conf. Dan. 9. v. ult. Prolixius forsitan in illustri-
 um rerum scrutinio sum præfatus: fidentem me fecit Illustrissima tua,
 Serenissime Princeps, humanitas non ingratum hunc qualemcunq;
 tibi fore discursum. Contraho jam vela, & ad Serenissimæ T.
 Celsitud. portum prospicio. Septimus jam est annus, quando
 Chaggæum Prophetam post Babylonicorum primum tam argumen-
 torum pondere & ordinatione Illustræ, quam numero verborum,
 brevem in hac Academia publicè prælegi, ubi in accuratiori scrutinio
 Argumentum de *Gloriâ templi secundi* accuratè ex scaturiginibus Israe-
 lis tractatum irrefutabile robur habere deprehendi, quod proinde unâ
 cum aliis fundamentis fidei paulo post in pleno tractatu Rabbiniis Ju-
 dæorum opposito, cui titulum feci **צפורה תפארת המשנה**
 Dialecto Rabbinicâ unâ cum Elencho illorum quæ obijcere ha-
 ctenus potuerunt *ei ex ἀετιολογίης*; & Disputatione geminâ in hac Uni-
 versitate publicè exposui, succinctè tamen, ita ut prolixè tractabilia,
 paucis paginis studiosè incluserim. Hoc prælectionum in CHAG-
 GÆUM ante septennium, compendium, atq; adeò succinctum: sed
 perfectum, eundemq; & Logicè paritèr ac Grammaticè Analyticum;
 & contra Rabbinos, maxime *Don Itzhak Abarbinelem* Elencticum,
 Commentarium, non ex paginarum numero: sed illustri æstimandum,
 argumento unâ cum discursu Academico de Judæorum sceptro Sere-
 nissimæ V. celsit. humilimè inscribo. Convenit argumentum Chag-
 gæi præsentis & temporis & Principum statui idq; tum *Theoricè*, dum
 Principes præsentis animo (**קין**) *securos præsentis Domini Exercituum*
cum Verbo & Spiritu S. vult edificare domum Domini: tum *practicè*, dum
 in sublimi Principum Theatro proponit *Sershabelem* inclutum, &
 omnibus Principibus *Imitabilem Principem*. Annon autem & tem-
 poris Schema illorum temporum tale erat: Judæis pacem & libertatem
 Cyrus dederat. Samaria, & ipsa Persia malè persuasa teneram pacem
 & perfectam politicæ redinstauracionem, turbabat: ipsa Judæa sterili-
 tate, publicâ annonæ caritate, multipliciq; clade affecta laborabat: con-
 feratur

Chaggæus noster c. 1. & 2. & Esrae c. 4. atq; ita bellum qui-
tinebat, nondum tamen pax (plenaria, abruptis onenibus) ade-
lit. An simile quid Sereniss. Vestræ Celsit. experiatur provincia tam
nescio: quàm in nostrâ provinciam Meckelb. & hanc ipsam civitatem &
Academiam omnia illa convenire scio. Quæ autem publici mali causa?
id aperit hæc Prophetia gemino versu: *Percusi vos, ait DEUS: & omnia
opera manuum vestrarum uredine segetum, & colerum, & grandine: &
tamen vos non ad me (respekistis & serid conversi estis)* item: *ego super
hanc terram proclamo Choreb s. desolationem ait DEUS: propter quid
quia domus mea est charebs. desolata: et ex quo serid conversi domum Do-
mini edificabitis, ex eo die vobis benedicam* vid. c. 1. v. 10. II. c. 2. 17. 19.
Utinam huc oculos hoc tempore intenderent Germani Serubabeles &
fundi calamitatem agnoscerent, Te equidem, *Serenissime Princeps, Se-
rubabelem Cimbricum merito jure appello: qui illâ genuinâ Seruba-
lis laude, Principes orthodoxos, inter quos facile primus es in amula-
tionem, & nos in admirationem Sereniss. sanctissimâq; tuæ circa Ec-
clesiarum & excellentium totoq; orbe celeberrimarum tuarum Provin-
ciarum regimen providentiæ, convertis, sed & post Serenissimum nostrû*
ADOLPHUM FRIDERICUM,
& Celsissimum Duce[m] **GUSTAVUM ADOL-
PHUM,** Patronos nostros & Cancellarium hujus Univers.
magnificentissimum, certum Studiosorum numerum propriâ tibi mu-
nificentiâ alendo, & præclarorum Juvenum examen in pulcherrimum
hujus Academiæ spectaculum & futurum tuarum provinciarum fir-
mamentum emittendo, id facis, quod nemo tui ordinis, de quibus
tuis Cimbris, quos *in Mose & Prophetis* toties Respondentes, nec sine
applausu Auditorij, *Præses* habui, Juvenes Doctissimos, ingenio ma-
gnos, & nunc suis quoq; dignitatibus & gradibus clarissimos, cum
in studiis meæ professioni & gradui congruis bene mereri nullo meo
commodo: sed Ecclesiarum tuarum bono intenderim, & etiam num
studeam, vel hoc nomine fidentius hunc meum CHAGGÆUM tibi,
Serenissime Princeps, inscribo, unâ cum appendice de Judæorum sce-
ptro. Age, inclute Princeps, illa armatæ pietatis in *adificandâ domo
Domini* majestate exurge, & post Ecclesias tuas, quibus Reverendum
& tam Theologicâ ac Philosophicâ eruditione celeberrimum, quàm
meritis

meritis excellentissimum DN. REINBOTHUM spec
supremum præfeciſti, porro serenissimo vultu nostras Musas &
αὐτοαρχιδιάζοντα respice. Sic porro & apud nos florebit SERENISSI
MI FRIDERICI CIMBRICI memoria, & vetustissimæ domus
majestas stabit infracta. Vale, Princeps Serenissime, & in gloriosâ tuâ
sobole æternisq; incomparabilium virtutum tuarum recordationibus
vive ad lentè revolubilem Platonis annum, nec nisi sero, nepo-
tibusq; noto die tuo redonare celo. Scrib. Rostoch. in Coll. med. Lun.
XVI. Cal. Januarij, quas Serenissimæ V. Celsi & Provinciæ, totiq; Ger-
maniæ fortunatissimas affulgere & blandos soles cum proluxâ annorum
successione Sereniss. Vestræ Domui, & nostris quoq; artibus reddere
precor, Anno 1650. Jubilæo & per Germaniam Irenico.

Sereniss. Vestra Celsi.

Subjectissimus servus

A. Varenius, D.

CHAG:

CHAGGÆI PROPHETÆ

nova Translatio

CAP. I.

1. Anno secundo Darij Regis illius, in illo ipso mense sexto, in die primo mensis illius, factum est verbum Domini per manum Chaggæi Prophetæ illius ad Srubabel, filium Schaltiel Principem JHUDAH, & ad Jhosua, filium Ihozadak Sacerdotem illum summum, in hunc modum:

2. Sic dixit Dominus Exercituum, in hunc, *inquam*, modum: Populus hic universus dicit: nondum advenisse tempus: tempus, *inquam*, domus DOMINI ut ædificetur.

3. Igitur fuit verbum DOMINI per manum Chaggæi Prophetæ in hunc modum:

4. An tempus vobis, ô vos: ad habitandum in domibus vestris magnificè tabulatis: cum hæc, hæc, *inquam* ipsa domus sit desolata?

5. Et nunc, sic dicit DOMINUS exercituum: animadvertite ad vias vestras.

6. Seminatis multum, sed reducendoparum: jugiter editis: non tamen saturamini: bibitis, nec tamen ut possitis Inebriari: vestimini; nec tamen in calorem id est illi, & certa mercede locans se, colligit sui ipsius mercedem in crumenam perforatam.

C

7. Sic

7. Sic dixit DOMINUS exercituum: animadvertite ad vias vestras.

8. Ascendite in montem illum; ut adducatis ligna, & ædificate domum illam & beneplacitum habebō & gloriosus ero in illâ, dixit DOMINUS.

9. Respicitis ad multum & ecce adest parum: & ut adducitis hoc in domū: tamē sufflatione dispergo illud: unde illud? dicit DOMINUS Exercituum: propter domum meam quod hæc ipsa (relinquatur) desolata: vos autem ita festinetis, unusquisq; ad domum suam,

10. Propterea super vos: super vos, *inquam*, clausum est cœlum, ut non det rorem, & terra ipsa cohibet proventum suum,

11. Et proclamo siccitatem vastantem super hanc ipsam terram, & super montes illos, & super frumentum, mustum & oleum, & super id quod producit terra illa, & super homines, & super jumenta, & super omne opus manuum.

12. Tunc obedivit Sribabel, filius Schaltiel, & Jhosua filius Ihozadak summus ille sacerdos & omne residuum populi illius voci Domini DEI sui: idq; propter verba Chaggai Prophetæ illius quibus miserat illum DOMINUS DEUS eorum:

corum: & timuit totus ille populus à facie DOMINI.

13. Dixit igitur Chaggai Legatus DOMINI, in legatione DOMINI, populo illi, in hunc modum: EGO SUM VOBISCUM: dicit DOMINUS.

14. Excitavit ergò DOMINUS Spiritum Srubabel, filij Schaltiel Principis Jhuda & Spiritum Jhosua filij Jhozadak, summi sacerdotis, & Spiritum omnium residuorum populi illius: & venientes fecerunt opus in domo DOMINI exercituum, Dei sui.

15. (idq;) die 24. mensis illius, in illo ipso mense sexto, in anno secundo Darij Regis illius.

CAP. II.

1. In (mense) illo septimo, die mensis illius factum est verbum DOMINI per manum Chaggai Prophetæ illius, in hunc modum:

2. Age dicito ad Srubabel, filium Schaltiel principem Jhuda, & ad Jhosua filium Jhozadak summum sacerdotem, & ad residuum populi illius in hunc modum.

3. Quis inter vos est residuus, qui viderit hanc ipsam domum in gloriâ suâ primâ? & qua-

lem vos nunc aspicitis illam? annon planè ut nihilum est in oculis vestris?

4. Veruntamen, maecte animo, Srubabel, dicit DOMINUS: maecte animo Jhosua, fili Ihozadak, summe sacerdos: maecte, omnis populus terræ illius, & perficite (opus domus DOMINI) nam EGO sum VOBISCUM, dicit DOMINUS exercituum.

5. Cum VERBO illo, quo pepigi vobiscum in egredi vos ex Ægypto: & SPIRITU meo præsentem in medio vestrum: NON TIMETE.

6. Nam sic dicit DOMINUS exercituum: Adhuc unum (temporis) exiguum est: quando EGO, potentèr commoturus sum cælum & terram illam, & mare & aridum illud.

7. Quin etiam commovebo omnes illas gentes, & desiderium omnium illarum gentium & ipsæ gentes venient: & impletur^o sù hanc ipsam domum gloriâ, dicit DOMINUS exercituum.

8. Mihi est argentum: & mihi est aurum: dicit DOMINUS exercituum.

9. Major erit Gloria, domus hujus, hujus ipsius, *inquam* posterioris domus, quam prioris illius, dicit DOMINUS exercituum & in hoc loco dabo pacem, dicit DOMINUS exercituum:

10. Die

10. Die 24. noni illius *mensis*, anno secundo
Darij factum est verbum DOMINI per manum
Chaggai in hunc modum:

11. Sic dicit DOMINUS Exercituum: Age
posce sacerdotes responsum legale in hunc
casum:

12. Ecce portet aliquis carnem sanctam in
extremitate vestis suæ & illâ extremitate suâ at-
tingat panem vel pulmentum vel vinum, vel ole-
um, aut alium aliquem cibum, (profanum) an ex
inde *hic cibus* sanctus erit? & responderunt Sa-
cerdotes & dixerunt: NON.

13. Et dixit Chaggai: Si pollutū ex animâ con-
tractaverit omnia illa (*panem* &c.) an polluentur?
& respondentes sacerdotes illi dixerunt: pollu-
entur.

14. Respondens igitur Chaggai dixit: sic *hic*
ipse est populus & sic hæc ipsa gens est coram fa-
cie meâ dicit DOMINUS, & sic omne opus ma-
nuum illorum, & quicquid adducunt illuc *ad of-
ferendum*, pollutum est illud.

15. Et nunc agite animadvertite, ab hoc ipso
die & supra, abinde antequam lapis ad lapidem
positus est in domo DOMINI.

16. Ante fieri illa, venit quis ad acervum 20.
modiorum, & adfuit *mensura* 10. *modiorum*: veni-

ens ad lacum torcularis ad exhauriendum 50.
amphoras torcularis: & fuit *nonnisi* 20.

17. Percussi vos *i. e.* omne opus manuum vestrarum, uredine illâ segetum, & rubigine illâ oleum, & grandine illâ: nec *tamen* vos ad me *conversif estis* dicit DOMINUS.

18. Agite animadvertite ab hoc ipso die & supra, à die 24. *mensis* hujus noni: jam inde à die illo quo fundatum est templum DOMINI animadvertite.

19. An adhuc *supereſt* semen in granario? quin ne vitis quidem, & ficus & malus punica, & olea hactenus tulit *fructum*: at ab hoc ipso die BENEDICAM.

20. Et factum est verbum DOMINI alterâ vice ad Chaggai, die 24. *mensis* illius *noni* in hunc modum:

21. Dicit ad Srubabel Principem Jhudah hoc modo: Ego potentèr commovebo cœlum & terram,

22. Et funditus evertam thronum regnorum: & excindam robur regnorum gentium illarum: funditus etiam evertam currus militares & infessores eorum, ut ruant equi, & qui vehuntur illis, alter in gladium alterius.

23. Illo

23. Illo ipso tempore dicit Dominus exer-
cituum accipiam te, Srubabel, filium Schatriel
servum meum, dicit DOMINUS, & ponam te
sicut sigillum illud: quia te specialiter
elegi: dicit DOMINUS
exercituum,

Page 200

[Faint, mirrored bleed-through text from the reverse side of the page, including the words "DOMINUS" and "excelsus"]

23. Illo ipso tempore
cituum accipiam te, Sruba
servum meum, dicit DOMI
sicut sigillum illud: qu
elegi; dicit D O
exercituum

minus exer-
n Schaltiel
ponam te
aliter
S

the scale towards document

Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No. 033